

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Светослав Светозаров Риболов**,
катедра „Систематическо богословие“, Богословски факултет на
СУ „Св. Климент Охридски“, по конкурс за избор на доцент в
професионално направление 2.4. Религия и теология, обявен в ДВ № 100 от
16.12.2022 г., с единствен участник
гл. ас. д-р **Венцислав Георгиев Каравълчев**

1. Информация за конкурса

Становището е част от процедурата по обявения в *Държавен вестник*, бр. 100/16.12.2022 г. конкурс за „доцент“ по професионално направление 2.4. *Религия и теология* към катедра „Историческо богословие“ при Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Изложението е съобразено със Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и нормативните изисквания на СУ за придобиване на академични длъжности. В процедурата не съм регистрирал нередности.

2. Информация за кандидата в конкурса

Учебната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Венцислав Г. Каравълчев отговаря на изискванията за преподавателски опит и учебна натовареност в Софийския университет. През 2017 г. той е избран с конкурс за редовен главен асистент в катедра „Историческо и систематическо богословие“. А през 2016 г. е защитил докторска дисертация по Църковна история в същия факултет. През годините на преподавателския си трудов стаж той води курсове под формата на семинарни упражнения и лекции по *Църковна археология*, както и семинарни упражнения, и лекции по редица други църковно-исторически дисциплини в бакалавърска и магистърска степен на БгФ и ИФ. Д-р Каравълчев има сериозен преподавателски опит в Украйна и Грузия като служител на най-голямата мисионерска организация на държавата църква на кралство Великобритания. Известен е с професионалното си сътрудничество със Светогорската света обител „Св. Георги Зограф“. Неговите научни и научно-популярни публикации в областта на църковната археология са обичано четиво в българската публична среда. Осъществил е няколко специализации в чужбина – Рим, Атина, Бирмингам и Женева¹.

¹ В Автобиографията на кандидата се наблюдават някои малки неточности. Например членството в организации трябва да се уточни в хронологическо отношение, тъй като организация като ВОУА отдавна не съществува, а Volos Academy for Theological Studies понастоящем не дава членство на изследователи, които не са ангажирани с нея като изследователи в нейни проекти. Също така, препоръчвам кандидатът да преоцени самооценката си относно езиковите си умения, посочени в степен на владеење на равнище филологическо образование, а такова не е посочено в автобиографията.

3. Научно-изследователска дейност и оценка на научните резултати и приносите

Научно-изследователската дейност на кандидата е повече от достатъчна за конкретните препоръчителни изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. Приложен е „Списък на публикациите, представени за участие в конкурса“, които обхващат 19 (статии, хабилитационна монография и защитен дисертационен труд). Разбира се, докторската дисертация е рецензирана, така че не подлежи на рецензиране.

Статиите: „Св. апостол Андрей Първозвани и проповедта му в земите на България“. *Християнство и култура* 4 (2017), с. 101 – 110; „Светите мъченици Ина, Пина и Рима – скитските ученици на Апостол Андрей и просветители на земите ни“. *Християнство и култура*, 9 (2017), с. 66 – 73; „Св. Димитър Солунски или Сирмиумски (Сремски) Чудотворец и неговият слуга св. Луп от Нове (Свищов)“, *Християнство и култура*, 5 (2016), с. 62 – 71; „Св. Варвара Илиополска – по следите на едно Предание“. *Християнство и култура*, 4 (2012), с. 87 – 98; „Старозагорските (Верийски) мъченици за Христа: 40-те девиси, дякон Амон и Келсина“. *Християнство и култура*, 7 (2017), с. 88 – 96; „Манастирът на българите на остров Оксия“. *Християнство и култура*, 4 (2016), с. 35 – 42, представляват сериозни и оригинални научни изследвания върху различни въпроси на християнската древност, които показват кандидата като задълбочен познавач на материята. Статията, посветена на църковно-историческа тема от 20 в. – „Митрополитът Борис Неврокопски – пастирът и изповедникът“. *Християнство и култура*, 8 (2016), с. 16 – 28, бидейки добре построено изследване, базирано на извори, все пак в определен свой аспект страда от сериозен недостатък. А именно, авторът не е посочил добре известни факти относно периода на Втората световна война, в който митр. Борис Неврокопски заема меко казано спорни позиции. Премълчаването на истината в науката не е добра практика, така тя се превръща в идеология.

Тук бих обърнал внимание и на още няколко публикации като: „Преп. Димитра Киевска (Българска): пътят на едно жертвено служение от Силистра до Киев“. *Християнство и култура*, 9 (2012), с. 50 – 59; „Островният манастир "Св. Йоан Предтеча" - една непочетена страница от църковната ни история“. *Християнство и култура*, 3 (2014), с. 93 – 103; „Св. Никита Ремесиански и евангелизацията на бесите“. *Християнство и култура*, 7 (2013), с. 80 – 89; „Св. Варвара Илиополска – по следите на едно предание“. *Християнство и култура*, 4 (2012), с. 87 – 98, които показват автора като смело посягащ към нови и неизследвани сфери на научното познание. Все пак, това са съчинения,

писани преди защитата на докторската дисертация на кандидата и затова няма да се спирам на тях.

За приносите на статиите ще обобщя, че повечето са поднесени във вид, който приемам, но все пак хипотезите за епископството на св. Климент Римски в Сердика и дейността на св. ап. Андрей в северния черноморски регион не са поднесени с достатъчно убедителни исторически аргументи. Всъщност, старанието да се търси директен апостолски произход у някои катедри като например в Одисос (Варна), няма никакви исторически свидетелства, а и не се подкрепя от последващата практика през вековете тази катедра да черпи авторитета си от Константинополската. Тук авторът по-скоро изтъква желаното за истина, а не обратното. Специално, по темата за откритите мощи в развалините на манастира „Св. Йоан Продром“ в Созопол на Черно Море, напълно не мога да се съглася с кандидата, тъй като аргументите му не са достатъчно убедителни, а и след неговата публикация в науката дискусията относно автентичността продължи и днес малцина се осмеляват да оспорят автентичността на мощите, намерени при разкопките на острова.

Ще се спра по-подробно на **хабилитационния труд** на д-р Каравълчев, тъй като той има най-сериозно приносно присъствие сред трудовете му и представлява съчинение, което несъмнено трябва да бъде положително оценено. Не се съмнявам, че трудът е писан дълго време, тъй като изследването на черноморския регион беше табу в българската наука през последния век. Немногото изследвания често говореха с недомлъвки за християнската и етническата история на региона, поради спецификата на пост-османската история на района и сложните етнически и религиозни баланси в Източна България и по-конкретно на крайбрежието на Черно Море, в това число и на Анхиало. Днес обаче България е неразделна част от НАТО и ЕС, териториалните спорове на Балканите са далеч в миналото, а това дава невероятна възможност за обективно изследване на историята и археологията на Анхиало като древен църковен център с особено значение. Разбира се, неговата църковна история е тясно свързана с гръцката общност и днес, слава Богу, това не буди никакви вълнения, напротив, работа като тази на д-р Каравълчев е във висока степен обективно изследване за християнската древност, средновековното значение и присъствието на Анхиало в църковната история на османската епоха – опит в науката, който издава смелост и дръзновение, проявени от страна на автора. Авторът се е спрял в приносите си най-вече на ранната епоха от историята на християнството в Анхиало, но всъщност аз виждам приносен момент, поне в българската наука най-вече в изследването, засягащо османската епоха, тъй като тогава тук се разгръщат интересни процеси, довели до засилването на влиянието на града. Още

повече, че документите, които са достъпни днес за тази епоха (най-вече на гръцки език)², позволяват обективно проследяване на процесите и установяване на историческата истина относно редица важни събития от историята на региона.

Структурата на съчинението е правилна и предполага обективен подход към обекта на изследване.

Към това съчинение имам и известни забележки. В цялата книга повечето думи и изрази на гръцки език са изписани с грешни надредни знаци – ударения и придихания, като не е спазен гръцкият правопис. Има допуснати редица фактологични грешки и в аргументацията често желаното се представя за научен факт, като не е потвърдено с коректно позоваване на сериозни научни аргументи. Наблюдава се устойчив анахронизъм в употребата на важни топоними, което също внася объркване в читателя.

Също така, смятам, че заключението не е добре построено и реално не изтъква постигнатите резултати в изследването. Също така, има определени слабости в стила и езика на работата, които лесно могат да бъдат преодолени с една редакция.

Статиите и монографията, с които гл. ас. д-р Венцислав Каравълчев участва в конкурса за „доцент“, показват неговия последователен научен интерес към църковната археология и история. Тази последователност в научните занимания е предпоставка за едно действително задълбочено познаване на материята и изграждане на изследователски умения. Обобщавайки, позволявам си да твърдя, че гл. ас. д-р Каравълчев е утвърдил се в годините учен, но в същото време е и изследовател с пропуски от техническо и методологическо естество в своите научни разработки. Това ми възражение е концептуално и се надявам в бъдеще д-р Каравълчев да не допуска такива моменти в своите научни разработки. Изложените ми дотук изводи, въпреки критичните ми бележки, ми дават основание убедено да призова уважаемото научно жури да присъди на гл. ас. д-р Венцислав Каравълчев академичната длъжност „доцент“, като самият аз ще гласувам за това без колебание.

Доц. д-р Светослав Риболов

София, 02 април, 2023 г.

Преп. Мария Египетска

² Онова, което ми липсва в тази част на съчинението, е изследване на османските архиви за историята на града и църковната инфраструктура.